

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний
Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
МІСЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК РЕСУРС ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ
підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Луцьк – 2025

Силабус освітнього компонента «МІСЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК РЕСУРС ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ» підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Розробник: кандидат географічних наук, доцент Поручинський В. І.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Ткачук Н. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії

Протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

економічної та соціальної географії:

Погребський Т. Г

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	<i>A Освіта</i> <i>A4 Середня освіта</i> <i>Середня освіта (Географія)</i> <i>Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти</i>	Вибірковий
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання - 2-ий
		Семестр - 4-ий
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції – 10 год.
		Практичні (семінарські) - 20 год.
		Самостійна робота – 110 год.
		Консультації – 10 год.
	Форма контролю: <u>залік</u>	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	Поручинський Володимир Іванович
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри економічної та соціальної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Поручинський_Володимир_Іванович
Телефон	+3506785477
E-mail	poruchynsky.volodymyr@vnu.edu.ua
Консультації	Очні консультації: 2 академічні години кожної середи 12.00–14.00, аудиторія С-620

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація освітнього компонента

Силабус вибіркового освітнього компонента «Міське середовище як ресурс географічної освіти» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти бакалаврського рівня.

2. Мета і завдання освітнього компонента

Метою викладання освітнього компонента «Міське середовище як ресурс географічної освіти» є формування у майбутніх учителів географії теоретичного підґрунтя та прикладних навичок використання міського простору як багатофункціонального освітнього ресурсу для організації навчально-дослідницької, проектної та екскурсійної діяльності учнів.

Основними **завданнями** освітнього компонента є: розкрити зміст поняття «міське середовище» як комплексного об'єкта географічного, соціального та екологічного вивчення; дослідити потенціал міста для реалізації наскрізних ліній шкільної програми; опанувати методику проведення навчальних екскурсій, експедицій та квестів у міському середовищі; сформуванню вміння адаптувати складні урбаністичні процеси для пояснення на конкретних місцевих прикладах.

3. Soft Skills

- вміння ефективно спілкуватися з людьми;
- здатність співпрацювати з іншими для досягнення спільних цілей;
- здатність розпізнавати, розуміти та керувати емоціями – власними та інших людей;

- вміння генерувати нові ідеї та підходи;
- здатність аналізувати інформацію та приймати обґрунтовані рішення;
- розуміння культурних особливостей, невербальної комунікації та вміння будувати діалог;
- вміння вести за собою, мотивувати та керувати групою;
- вміння дотримуватися дедлайнів, виконувати завдання якісно;
- здатність протидіяти стресам та зберігати спокій в складних ситуаціях;
- здатність до співпереживання, турботи та створення емоційного контакту навіть у віртуальному просторі;
- уміння аналізувати складні процеси, бачити причинно-наслідкові зв'язки та генерувати нестандартні ідеї;
- здатність ефективно справлятися зі стресом, адаптуватися до змін та відновлюватися після складних життєвих ситуацій.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції.	Практичні роботи.	Самостійна робота	Консультації	Форма контролю */ Бали
Тема 1. Поняття «міське середовище» у структурі шкільної географії	12	-	2	10	-	ДС/5
Тема 2. Освітній потенціал урбанізованих територій	14	2	2	10	-	ІРС/5
Тема 3. Психологія сприйняття міста учнями	14	2	2	10	-	РЗ/5
Тема 4. Екологія міського середовища як база для STEM-проектів	14	2	2	10	-	РЗ/5
Тема 5. Методика польових географічних досліджень у місті	16	2	2	10	2	РЗ/10
Тема 6. Дистанційне зондування та ГІС у вивченні міст	16	2	2	10	2	ІРС/10
Тема 7. Соціальна географія мікрорайону	14	-	2	10	2	ДС, РЗ/10
Тема 8. Методика організації навчальних екскурсій та урбан-квестів	12	-	2	10	-	РЗ/10
Тема 9. Проектна діяльність «Smart City» та «Sustainable City»	14	-	2	10	2	ДБ/5
Тема 10. Популяризація географії через міське середовище	14	-	2	10	2	ІРС/5
Види підсумкових робіт						Бал
Контрольна робота						Т/30
Всього годин/Балів	150	10	20	110	10	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання

Завдання самостійної роботи здобувачів вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані (розкривають тему завдання); не мають логічних і розрахункових помилок.

Тема змістового модуля	Тема для самостійного опрацювання	Види самостійної роботи
Тема 1	Склад і характеристика об'єктів урбаністичної спадщини. Види урбаністичного туризму	Повідомлення, презентація
Тема 2	Міські функції й функціональне зонування території	Повідомлення, презентація
Тема 3	Архітектурна композиція. Форми плану міста.	Повідомлення, презентація
Тема 4	Транспортно-планувальна організація міста	Повідомлення, презентація
Тема 5	Поняття екологічного планування міста	Повідомлення, презентація
Тема 6	Психогеографія та ментальне картування міста	Повідомлення, презентація
Тема 7	Інклюзивність та доступність міського простору	Повідомлення, презентація
Тема 8	Дизайн навчального урбан-квесту	Повідомлення, презентація
Тема 9	Рекреаційний потенціал та «третє місце» міста	Повідомлення, презентація
Тема 10	Створення цифрового путівника «Географічні цікавинки мого міста»	Повідомлення, презентація

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо здобувача освіти

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- виключати мобільний телефон під час занять і під час контролю знань;
- брати участь у контрольних заходах.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;

- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:
 - самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
 - посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
 - дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
 - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Відповідно до частини 4 статті 42 Закону України «Про освіту» основними видами порушення є: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; вплив у будь якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Роботи, у яких виявлено плагіат, так само як і однакові роботи різних здобувачів освіти, не оцінюються.

Перекладання – забороняється.

Цитування нормативно-правових актів, статистичної інформації під час виконання завдань не вважається плагіатом за умови наявності посилань.

Політика щодо дедайннів та перекладання

Поточний контроль засвоєння навчального матеріалу за темами освітнього компонента здійснюється під час проведення практичних занять згідно з розкладом.

Якщо здобувач освіти отримав бал за темою освітнього компонента менший за максимальний, він має право лише один раз повторно скласти поточний контроль за темою (усна відповідь та виконання завдань). Зараховується найвищий результат. Скласти поточний контроль за темою можна на консультації у вільний від аудиторних занять час.

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), він має право на консультаціях, а також з використанням ресурсів електронного ОК на платформі Moodle, відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється централізовано для усіх здобувачів освіти у визначений викладачем час. З графіком консультацій можна ознайомитися на кафедрі та на електронному ОК на платформі Moodle. Кінцевий термін перекладання та ліквідації заборгованості обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Оцінювання здійснюється відповідно до чинного Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025.pdf>).

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента.

Поточна оцінка – це сума балів, які отримує здобувач за:

- поточну роботу з відповідних тем;
- виконання завдань з відповідних тем (під час аудиторного заняття та на платформі електронного ОК Moodle). Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних

причин, оцінюються на нижчу оцінку (до -50 %).

Неформальна освіта при викладанні ОК

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_.pdf).

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам освітнього компонента, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

У межах навчального року Університет може визнати результати навчання, набуті в неформальній та/або інформальній освіті, в обсязі не більше як 10 % загального обсягу кредитів, передбачених ОП. На магістерському рівні – не більше ніж 5 кредитів.

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали

Здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом.

Завдання із усіх видів поточного контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів. Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за контрольну роботу, яка проводиться у формі тестування (максимум – 30 балів) та виконання завдань на практичних роботах (максимум – 70 балів).

До контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу у т.ч. і матеріал самостійно, виконали практичні роботи. Контрольна робота проводиться у вигляді тестування, завдання якого обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання здобувачами освіти.

Семестровий залік виставляється за умови виконання здобувачем освіти завдань, передбачених силабусом освітнього компонента. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми.

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100.

Повторне складання заліку допускається не більше як два рази з кожного освітнього компонента (дисципліни): один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

На залік виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Орієнтовні питання до заліку

1. Поняття «міське середовище» та його структура (природний, техногенний, соціальний компоненти).

2. Місто як «відкрита лабораторія»: переваги та виклики навчання поза межами класної кімнати.
3. Реалізація наскрізних ліній НУШ (екологічна безпека, сталий розвиток, громадянська відповідальність) через ресурси міста.
4. Психогеографія та ментальне картування: методика вивчення сприйняття міського простору учнями.
5. Поняття «освітній ландшафт міста»: як архітектура та планування впливають на процес навчання.
6. Методика вивчення міського мікроклімату: феномен «острова тепла» та його демонстрація учням.
7. Міське біорізноманіття: використання парків, скверів та ботанічних садів як бази для географічних досліджень.
8. Антропогенні форми рельєфу в місті: кар'єри, терикони, насипи як об'єкти вивчення геоморфології.
9. Водні об'єкти міста та їх екологічний стан: методика організації прибережних польових досліджень.
10. Моніторинг якості міського середовища (повітря, шум, світлове забруднення) за допомогою мобільних застосунків.
11. Функціональне зонування міста як наочна модель вивчення територіальної організації суспільства.
12. Методика дослідження міської забудови: від історичних центрів до сучасних «спальних» районів.
13. Транспортна система міста як ресурс для вивчення логістики та мобільності населення.
14. Соціальна географія мікрорайону: аналіз доступності об'єктів соціальної інфраструктури (метод «15-хвилинного міста»).
15. Концепція «Smart City» в шкільній освіті: як цифровізація міських послуг змінює життя громади.
16. Алгоритм підготовки та проведення навчальної екскурсії в міському середовищі: від ідеї до звіту.
17. Техніка безпеки під час організації занять на відкритому міському просторі.
18. Урбан-квести та геокешинг: ігрові технології в популяризації локальної географії.
19. Використання інтерактивних карт (Google My Maps) для створення авторських навчальних маршрутів містом.
20. Проектна діяльність учнів у межах «Бюджету участі»: методика розробки ідей для покращення міського простору.
21. Роль локальної ідентичності та «географії рідного міста» у патріотичному вихованні школярів.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Освітній компонент оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Не зараховано (необхідне перескладання)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Державний стандарт базової середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30 верес. 2020 р. № 898. URL: mon.gov.ua
2. Географія : модельна навчальна програма для 6–9 класів закладів загальної середньої освіти / авт. забол. Г. Д. Довгань та ін. URL: mon.gov.ua
3. Гейл Я. Міста для людей / пер. з англ. О. Любарець. Київ : Основи, 2018. 304 с.
4. Навчальні екскурсії з географії : методичні рекомендації / уклад. С. Л. Капіруліна. Київ : Генеза, 2020. 64 с.
5. Любіцева О. О. Урбаністична географія : навчальний посібник. Київ : ВГЛ «Обрії», 2019. 156 с.
6. Місто як навчальний простір: методика організації позакласної роботи з географії. *Географія та економіка в рідній школі*. 2022. № 4. С. 12–18.
7. Простір освітніх можливостей: посібник з урбаністики для вчителів / за ред. О. В. Пашенка. Харків : Ранок, 2021. 92 с. URL: vseosvita.ua
8. Спектор О. М. Використання мобільних застосунків для екологічного моніторингу міста на уроках географії. *Цифрова платформа: інформаційні технології в освіті*. 2023. Вип. 5. С. 45–52.
9. Урбаністичні студії в школі: кейси та проекти. *НУШ: онлайн-платформа*. URL: nush.com.ua
10. Google My Maps: інструкція для вчителя географії щодо створення навчальних маршрутів. URL: support.google.com

Інформаційні ресурси

1. Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>